

Editörden

Editorial

N. Yasemin YALIM^a

Türkiye Biyoetik Dergisi (TJOB)'un 4. Cilt 2. Sayısı (2017 Yılı Yaz Sayısı) ile sizlere merhaba diyoruz. Akademik açıdan görece sakin geçen yaz aylarındaki bir gelişmeyi, ülkemizde biyoetik alanında yapılan çalışmalara önemli katkılarda bulunacağı umuduyla paylaşmak istiyorum. İlk baskısı 1979 yılında yapılan, yıllar içinde güncellenerek gelişen ve yedinci (son) baskısı 2012 yılında yayınlanan *The Principles of Biomedical Ethics* (Tom L. Beauchamp - James F. Childress) Biyomedikal Etik Prensipleri adıyla dilimize çevrildi ve yayınlandı. Kaynağın son baskısından, Uzm. M. Kemal TEMEL tarafından çevrilen eserin biyoetik ve ilişkili diğer alanlarda okuyan, yazan ve araştırmalar yapan bilim insanlarına yardımcı olacağına inanıyorum.

Bir önceki sayımızda yayınladığımız Devran Bebek öyküsüne tıbbın farklı disiplinlerinden ilginç yorumlar geldi. Bu sayıda bu yorumları ve söz verdiğimiz gibi vakanın gerçek sonunu sizlerle paylaşıyoruz. Genel olarak etik, özel olarak tıp etiği çalışmalarında örnek olayların serimlenmesinin ve çok boyutlu tartışılmasının önemli yer tuttuğunu göz önüne alarak, sizlerden de uygun gördüğünüz yaşanmış ya da kurgusal olayları yayınlanmak üzere bizlerle paylaşmanızı diliyoruz.

Bu sayıda yayınlanan araştırmaya dayalı makalelerden ilki, temel tıp bilimlerinde çalışan araştırma görevlilerinin araştırma ve yayın etiği konusunda karşılaştıkları zorlukları ve bu konuda kendilerini ne denli yeterli gördüklerini ele alan niteliksel bir çalışma. TJOB'a son dönemlerde gelen araştırmalarda niteliksel araştırma yöntemlerinin sıkça kullanıldığı göze çarpıyor. Söz konusu yöntemlere dayanan çalışmaların sayısı, özellikle biyoetik ve tıp etiği alanında, dünya alanyazınında da giderek artıyor. Bu gelişmeler doğrultusunda Türkiye Biyoetik Derneği ve TJOB işbirliği ile Kasım 2017'de etik alanında uygulamalı bir niteliksel araştırma yöntemleri kursu açılması planlandı. Ankara'da gerçekleşecek kursun alanımızda yapılan niteliksel araştırmaların yöntembilgisel kalitesini yükselteceğini umuyoruz.

Biyoetiği insan-merkezci ve canlı-merkezci yaklaşımları karşılaştırarak inceleyen makalesinde Dr. Haluk AŞAR bize hem her iki yaklaşım ekseninde biyoetiğin gelişimine ilişkin ayrıntılı bir panorama sunuyor, hem de alanın sağlıklı gelişmesi için yaşamsal önemde uyarılarda bulunuyor.

Önümüzdeki sayılarda yer almasını beklediğimiz bazı konuları da burada dikkatinize sunmak isterim. Bugünlerde biyoetik alanında yoğun tartışmalara neden olan ve yakın gelecekte üzerinde ciddi çalışmaların yapılması beklenen bu konulardan biri yapay zeka çalışmaları. Facebook'un yürüttüğü yapay zeka projesinin kimilerine göre birbiriyle iletişim halinde olan iki yapay zeka programının insanların anlamadığı, özgün bir dil geliştirmesi nedeniyle, kimilerine göre ise proje başarı ile bittiği için sonlandırılması yeni bir tartışma başlattı. Bilindiği gibi daha önce de Microsoft'un yapay zeka sohbet robotu Tay, attığı saldırgan ve ırkçı tweetler nedeniyle sisteme entegre edilmesinden 15 gün sonra kapatılmıştı. Yapay zeka çalışmalarının insana yönelik bir tehdit olma olasılığı ve insan kavramının anlamı üzerinde yapacağı etki önümüzdeki günlerde biyoetiğin de en önemli konularından birisi olacak.

Bir başka konu ise savaş etiği başlığı ile gündemimizin kıyısında beklemekte. 11 Eylül saldırılarından sonra biyoetikçiler tarafından oldukça kapsamlı biçimde tartışılan haklı/adil savaş (just war) kavramından bugüne, savaş konusunda yeni yaklaşımlara, hatta yeni kavramlara gereksinim olduğu ortaya çıktı. TJOB'un 2015 Kış sayısında (Vol: 2 No: 4) Steven H. MILES imzasıyla yayınladığımız "Turkey: Health Justice and a Front-Line

^aProf. Dr., Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı Öğretim Üyesi ve Türkiye Biyoetik Derneği Yönetim Kurulu Başkanı

State” başlıklı yazıda sözü edilen complex emergency (karmaşık aciliyet) kavramı henüz Türkçe alanyazında karşımıza çıkmasa da, yakın gelecekte gündemimize oturacak gibi görünüyor. Bu alandaki çalışmaların, dağılmış devletlerle (failed states) sınır komşusu olan bir cephe devleti durumundaki ülkemiz için gelecekte çok önemli olacağını ve alanımızdaki kritik çalışma konularından birine dönüşeceğini düşünüyorum.

Önceki sayımızda üzerinde önemle durduğumuz tıp tarihi ve etik alanının akademik gelenekleri konusunda, 19 Haziran 2017 tarihinde, Türkiye Biyoetik Derneği tarafından Olağanüstü Genel Kurul kapsamında gerçekleştirilen çalışmanın çıktılarını bu sayının sonunda bulabilirsiniz. Alınan ilke kararları 6 Ağustos 2017 tarihinde hem Derneğin sanal platformunda hem de web sitesinde yayınlandı. Bu ilkelerin alanın sağlıklı gelişmesine katkıda bulunmasını diliyorum.

Yeni bir akademik yıla başlarken, biyoetik alanındaki önemli çalışmaların sizlerle buluşmasına vesile olmayı artan bir ivme ile gerçekleştirmeyi umuyor, TJOB’un 2017 yılı ikinci sayısını her zamanki gibi iyi okumalar dileklerle ilginize ve bilginize sunuyorum.